

Nemožnost ne-komunikovat

Paul Watzlawick, kniha *Pragmatika lidské komunikace*, str. 51-52

Veškeré chování je komunikací. Základní vlastností chování – vlastně nejpodstatnější, a proto obvykle přehlíženou – je fakt, že chování nemá žádný protiklad. Jinak řečeno, neexistuje nic takového jako ne-chování; nebo jednodušeji: není možno se ne-chovat. Vydeme-li z předpokladu, že veškeré chování v interakční situaci má význam sdělení, tj. je komunikací, plyne z toho, že ať se člověk snaží jakkoliv, nemůže **nekomunikovat**. Aktivita nebo neaktivita, slova či mlčení, vše má význam sdělení; ovlivňují druhé lidi a ti zase nemohou **neodpovídat** na komunikaci a sami rovněž komunikují. Je třeba si uvědomit, že absence hovoru nebo partnerovy pozornosti neznamená výjimku z toho, co bylo právě řečeno. Muž v přeplněné jídelně během oběda, který se dívá přímo před sebe, nebo cestující v letadle sedící se zavřenýma očima, oba sdělují, že nechtějí s nikým hovořit ani být osloveni. Jejich okolí obvykle „dostane zprávu“ a reaguje odpovídajícím způsobem, takže je nechá být. Toto je zcela jasně tak výměna informací jako vzrušená diskuse.ⁱⁱ

Stejně tak nemůžeme říct, že ke „komunikaci“ dochází jen tehdy, když je záměrná, vědomá a úspěšná, tj. pokud nastane vzájemné pochopení.

WATZLAWICK, Paul, Janet Beavin BAVELAS a Don D. JACKSON. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. 2., rev. vyd., 1. v Newton Books. Přeložil Barbora JANEČKOVÁ, přeložil Zbyněk VYBÍRAL. Brno: Newton Books, 2011. ISBN 978-80-87325-00-1.

ⁱ Můžeme dodat, že i o samotě lze vést dialogy ve fantazii s vlastními představami nebo se životem. Některá pravidla, jimiž se řídí takováto vnitřní komunikace, se patrně shodují s pravidly mezilidské komunikace. Takovéto nepozorovatelné jevy jsou ale mimo rámec chápání tohoto pojmu.

ⁱⁱ Velmi zajímavý výzkum v této oblasti byl prováděn Luftem, který studoval to, co nazývá „deprivace od sociálních stimulů“. Přivedl do místnosti dvě osoby, které se neznaly, posadil je proti sobě a instruoval je: „nemluvte a ani jinak spolu nekomunikujte“. Následný rozhovor odhalil vysoce stresující povahu této situace. Podle autora: ...má před sebou jinou jedinečnou bytost, s vlastním, byť němým chováním. V tomto okamžiku nastává skutečné interpersonální testování, z něhož je pouhá část vědomá. Například: jak druhý subjekt reaguje na přítomnost prvního a na drobné neverbální signály, které vysílá? Snaží se porozumět jeho zvědavému pohledu, nebo jej chladně ignoruje? Jsou v posturalitě druhého subjektu patrné známky napětí indikující tíseň? Zklidňuje se druhý subjekt a naznačuje tím určitý stupeň přijetí, nebo se bude k prvnímu subjektu chovat jako k věci, která vlastně neexistuje? Můžeme pozorovat tyto a mnohé další způsoby chování...